

امتحان نهایی: فارسی ۳	رشته: همه رشته‌های نظری	تألیفی	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
ردیف	سؤالات	نمره	
	قلمرو زبانی (۷ نمره)		
۱	معنی واژه «دستور»، در بیت زیر با معنی آن در کدام گزینه یکسان است؟ «چه نیکو گفت با جمشید دستور الف) گر ایدونک دستور باشد کنون ب) تن ز جان و جان ز تن دستور نیست ج) به دستور فرمود تا ساروان د) بر مصطفی بهر رخصت دوید» که با نادان نه شیون باد و نه سور» بگوید سخن پیش تورهنمون لیک کس را دید جان دستور نیست هیون آرد از دشت، صد کاروان از او خواست دستوری اما ندید	۰/۲۵	(خرداد ۱۴۰۱)
۲	معنی واژه‌های مشخص شده را بیابید. الف) دوباره به من تشر زدید که بروم، سرتان را روی زمین بگذارم. ب) آنچه بر دیوار خانه کدخدا اعلان کرده بودند، همین بود.	۰/۵	
۳	منظور از سیاره مشتری است که به «سعد اکبر» مشهور است.	۰/۲۵	
۴	در گروه واژه‌های زیر سه نادرستی املائی وجود دارد؛ آن‌ها را بیابید و درست‌شان را بنویسید. «ارتفاع ولایت و عایدات - فرزند واجب - مایه و قدرت - حول و ترس - نثر و متن - طرب و شادی - غرض و کاشتن - درزی و خیاط»	۰/۷۵	
۵	در کدام گزینه تعداد واژه‌های دارای هم‌آوا، کمتر از سایر گزینه‌هاست؟ الف) غرق غباریم و غربت، با من بیا سمت باران ب) هرکسی از ظنّ خود شد یار من ج) ناله مرغ اسیر این همه بهر وطن است د) از بهر تو صد بار ملامت بکشم صد جویبار است اینجا، در انتظار من و تو از درون من نجست اسرار من مسلك مرغ گرفتار قفس همچو من است گر بشکنم این عهد غرامت بکشم	۰/۲۵	
۶	نادرستی‌های املائی را بیابید و درست آن‌ها را بنویسید. الف) گویی در چهارگوشه اتاق، درفش ملی ما را به احتراز درآورده باشند. ب) وقتی آن را در خفايای خاطر و مختله نشخار کردم معلوم شد آن قدرها هم نامعقول نیست.	۰/۵	
۷	در گروه کلمه‌های زیر، دو مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ شکل درست هر یک را بنویسید. «استیصال و درماندگی - سوءهاضمه - مسطور و پوشیده - تلقی و تأییر - مأوا و پناهگاه»	۰/۵	(خرداد ۹۸)
۸	در کدام گزینه وابسته وابسته به کار نرفته است؟ الف) دلم را داغ عشقی بر جبین نه ب) همتم بدرقه راه کن ای طایر قدس ج) عاشقان کشتگان معشوق‌اند زبانم را بیانی آتشین ده که دراز است ره مقصد و من نوسفرم برنیاید ز کشتگان آواز	۰/۲۵	
۹	«رم، پایتخت ایتالیا، شهری است قدیمی، دیوارهای قطور و باروهای دودخورده آن به زبان حال بازگو می‌کند که روزگاری از فراز همین برج‌ها، فرمان به سواحل دریای سیاه داده می‌شد و ...» الف) نوع دومین نقش تبعی چیست؟ ب) مفعول را بیابید. ج) در آخرین گروه متممی، هسته گروه را مشخص کنید. د) چند ترکیب وصفی مشاهده می‌شود؟	۱	
۱۰	نوع «حذف» را در هر یک از عبارات زیر، مشخص کنید. الف) زندگی، سخت آلوده است و انسان ماندن، سخت دشوار. ب) تو نیز تیرانا، گشاده‌دستی و کرامت را از درختان میوه‌دار بیاموز.	۰/۵	(شهریور ۱۴۰۱)

ردیف	سؤالات	نمره				
۱۱	در بیت‌های زیر جمله‌های هسته و وابسته را مشخص کنید. (الف) بیم آن است کز غم عشقت سر برآرد دلم به شیدایی (جمله پیرو) (ب) چو از شمع‌ی رسد پروانه را نور درآید پرزنان پروانه از دور (جمله پایه)	۵/۰				
۱۲	در تمامی گزینه‌ها، دو نوع نقش تبعی وجود دارد، به جز ... (الف) دریای سبز معلقی که بر آن مرغان الماس‌پر، ستارگان زیبا و خاموش، تک‌تک از غیب سر می‌زنند. (ب) آن شب، پس از گشت و گذار در گردشگاه آسمان، تماشاخانه زیبا و شگفت مردم کویر، فرود آمدم. (ج) آسمان، تفرجگاه مردم کویر است و تنها گردشگاه آزاد و آباد کویر. (د) ما را از غربت زندان شهر به میهن آزاد و دامن‌گسترمان، کویر می‌برد؛ نه، باز می‌گرداند.	۲۵/۰				
۱۳	در بیت «چون بود کاکلیم ما را شاه نیست / بیش ازین بی شاه بودن راه نیست»: (الف) اسنادی یا غیراسنادی بودن فعل مشخص‌شده را بررسی کنید. (ب) واژگان قافیه، هم‌نقش هستند.	۵/۰				
۱۴	با توجه به عبارت زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. «هیچ‌باور کردنی نبود که آقایان دو ساعت تمام کارد و چنگال به دست با یک خروار گوشت و پوست و بقولات و حبوبات در کشمکش و تلاش بوده‌اند و ته بشقاب‌ها را هم لیسیده‌اند، هر دوازده تن تمام و کمال از سر نو مشغول خوردن شدند.» (الف) کدام‌یک از سه گروه اسمی مشخص‌شده، دارای ممیز است؟ (ب) نوع «ان» در واژه «آقایان» چیست؟ (ج) نوع فعل مشخص‌شده چیست؟ (د) «مشغول خوردن» ترکیب وصفی است یا اضافی؟	۱				
	قلمرو ادبی (۵ نمره)					
۱۵	هر یک از مصراع‌های ستون اول به کدام مصراع ستون دوم وصل می‌شود؟ <table><tr><th>ستون اول</th><th>ستون دوم</th></tr><tr><td>(الف) دارد اسارت تو به زینب اشارتی (ب) یک کربلا شکوه به چشمت نهفته است</td><td>(۱) ای مسلم شرف، به کجا می‌کنی نگاه؟ (۲) از اشتیاق کیست که چشمت کشیده راه؟ (۳) ای روضه مجسم گودال قتلگاه (۴) ای محسن شهید من، ای حسن بی‌گناه</td></tr></table>	ستون اول	ستون دوم	(الف) دارد اسارت تو به زینب اشارتی (ب) یک کربلا شکوه به چشمت نهفته است	(۱) ای مسلم شرف، به کجا می‌کنی نگاه؟ (۲) از اشتیاق کیست که چشمت کشیده راه؟ (۳) ای روضه مجسم گودال قتلگاه (۴) ای محسن شهید من، ای حسن بی‌گناه	۵/۰
ستون اول	ستون دوم					
(الف) دارد اسارت تو به زینب اشارتی (ب) یک کربلا شکوه به چشمت نهفته است	(۱) ای مسلم شرف، به کجا می‌کنی نگاه؟ (۲) از اشتیاق کیست که چشمت کشیده راه؟ (۳) ای روضه مجسم گودال قتلگاه (۴) ای محسن شهید من، ای حسن بی‌گناه					
۱۶	بیت زیر را کامل کنید. به هر شادی به هر ماتم با تو بودم میهن ای میهن	۵/۰				
۱۷	در کدام گزینه «اضافه استعاری» وجود دارد؟ (الف) دیروز اگر سوخت ای دوست، غم برگ و بار من و تو (ب) یکی از بندگان گنهکار، دست انابت به امید اجابت به درگاه حق جَلَّ و علا بردارد.	۲۵/۰				
۱۸	قسمت‌های مشخص‌شده دارای چه آرایه‌ای هستند؟ (الف) نمی‌خواستم که خدای ناکرده حرف شما را زیر پا گذاشته باشم. (ب) گفتی: «به روزگاران مهری نشسته» گفتم: / «بیرون نمی‌توان کرد حتی به روزگاران»	۲۵/۰				
۱۹	درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را مشخص کنید. (الف) بیت «در عالم پیر هرکجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش سودایی است» دارای جناس و فاقد ایهام است. (ب) بیت «مشو در پیچ و تاب رنج و غم گم / به هر حالت تبسم کن تبسم» فاقد استعاره و دارای تضاد است. (ج) در بیت «همچو نی زهری و تریاقی که دید / همچو نی دمساز و مشتاقی که دید» تشخیص و تناقض وجود دارد. (د) بیت «یکی تازی‌ای برنشسته سیاه / همی خاک نعلش برآمد به ماه» دارای کنایه و فاقد مجاز است.	۱				

ردیف	سؤالات	نمره
۲۰	بیت «عشق بر یک فرش بنشانند گدا و شاه را / سیل، یکسان می‌کند پست و بلند راه را»: (الف) دارای آرایهٔ بارز است که شاعر، بر پایهٔ بین دو مصراع ارتباط معنایی برقرار کرده است. (ب) یک دلیل برای آرایهٔ بارز آن بنویسید. (ج) نوع جناس را بنویسید.	۱
۲۱	آلفونس دوده، نویسندهٔ است که مترجم آن است.	۰/۵
۲۲	مناظرهٔ «خسرو و فرهاد» از و «قصهٔ شیرین فرهاد» نوشتهٔ است.	۰/۵
	قلمرو فکری (۸ نمره)	
۲۳	معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. (الف) اطفالِ شاخ را به قدومِ موسمِ ربیعِ کلاه شکوفه بر سر نهاده. (۰/۵) (ب) همهٔ چشم‌ها به او بود که چراغ علم و فلسفه و کلام را روشن نگاه دارد. (۰/۵) (ج) طفره می‌رفتید ولی اصرارهای من که بوی التماس می‌داد، عاقبت شما را متقاعد کرد. (۰/۷۵) (د) قضا را قرعه به نام هدهد افتاد (۰/۲۵) (ه) سورت سرمای دی بیدادها می‌کرد (۰/۵) (و) محو او گشتند آخر بر دوام سایه در خورشید گم شد والسلام (۰/۵) (ز) یکی دشت با دیدگان پر ز خون که تا او کی آید ز آتش برون (۰/۵) (ح) نی حدیث راه پر خون می‌کند قصه‌های عشق مجنون می‌کند (۰/۵)	۴
۲۴	با توجه به شعر زیر از اخوان ثالث به سؤالات پاسخ دهید. «قصه است این، قصه؛ آری قصهٔ درد است / شعر نیست؛ / این عیار مهر و کین مرد و نامرد است / بی‌عیار و شعر محض خوب و خالی نیست / هیچ - هم‌چون پوچ - عالی نیست / این گلیم تیره‌بختی‌هاست / خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها، / روکش تابوت تختی‌هاست ...» (الف) اخوان ثالث، چه داستانی را قصهٔ درد می‌داند؟ (ب) شعر خود را چگونه معرفی می‌کند؟ (ج) چه اشعاری را سرزنش می‌کند؟ (د) علت اشارهٔ اخوان ثالث به سهراب و سیاوش و تختی چیست؟	۱
۲۵	هر یک از بیت‌های زیر پاسخ هدهد به کدام پرنده است؟ (الف) هر که داند گفت با خورشید راز کی تواند مانند با یک ذره باز؟ (ب) گل اگر چه هست بس صاحب‌جمال حُسن او در هفته‌ای گیرد زوال	۰/۵
۲۶	با توجه به دو بیت زیر از مولوی به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۱) هر که جز ماهی، ز آبش سیر شد هر که بی‌روزی است، روزش دیر شد (۲) مکر او معکوس و او سرزیر شد روزگارش بُرد و روزش دیر شد (الف) مولانا در هر بیت نتیجهٔ کدام کار را «تباه شدن روزگار و عمر» می‌داند؟ (ب) در بیت (۱) واژه‌های و مفهوم یکسانی دارند.	۱
۲۷	مفاهیم عبارات زیر را بنویسید. (الف) دود هنوز هم از کُنده بلند می‌شود. (ب) کاه از خودمان نیست، کاهدان که از خودمان است.	۰/۵
۲۸	با توجه به متن زیر که از کتاب کویر دکتر شریعتی انتخاب شده است، به سؤالات پاسخ دهید. «آن عالم پر شگفتی و راز، سرایی سرد و بی‌روح شد، ساختهٔ چند عنصر! و آن باغ پر از گل‌های رنگین و معطر شعر و خیال و الهام و احساس در سموم سرد این عقل بی‌درد و بی‌دل پژمرد.» (الف) مقصود از قسمت‌های مشخص شده چیست؟ (ب) دکتر شریعتی از چه موضوعی شکایت دارد؟	۱
	موفق باشید.	۲۰

پاسخ تشریحی آزمون جامع (1)

۱- گزینه (ج) (۰/۲۵) دستور در عبارت سؤال و گزینه (ج)، در معنای «وزیر» آمده است. در دیگر گزینه‌ها به معنای اجازه و رخصت است.
۲- الف) سخنی که همراه با خشم، خشونت و اعتراض زده می‌شود. (۰/۲۵)
ب) آشکار کردن چیزی و باخبر ساختن مردم از آن. (۰/۲۵)

۳- اختر سعد (۰/۲۵)

۴- فرض و واجب (۰/۲۵) هول و ترس (۰/۲۵) غرس و کاشتن (۰/۲۵)

۵- گزینه (ب) (۰/۲۵) الف) غربت و قریت / صد و سد ب) ظن و زن /
[آسار با اصرار هم‌آوا نیست!] ج) اسیر (گرفتار) و عصیر (عصاره) د) بهر و بحر /
صد و سد

۶- الف) احتراز ← احتراز (۰/۲۵) ب) نشخار ← نشخوار (۰/۲۵)

۷- مسطور ← مستور (۰/۲۵) تأبیر ← تعبیر (۰/۲۵)

۸- گزینه (ج) (۰/۲۵) الف) جبین دل من ب) بدرقه راه من [در ادامه به نمونه‌های مهمی از کتاب درسی اشاره شده که جهش ضمیر یا «را» فکت اضافه موجب پدید آمدن وابسته و وابسته شده است!]

۱- اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع کلاه شکوفه بر سر نهاده
بر سر اطفال شاخ ...

۲- ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز / کان سوخته را جان شد و آواز نیامد
که جان آن سوخته ...

۳- غلام عشق شو کاندیشه این است / همه صاحب‌دلان را پیشه این است
پیشه همه صاحب‌دلان ...

۹- الف) معطوف (۰/۲۵) [پایتخت ایتالیا: بدل / باروهای دودخورده: معطوف] ب) جمله پس از «بازگو می‌کند که» کلاً مفعول است. (۰/۲۵) ج) سواحل (۰/۲۵) د) ۴ (۰/۲۵) [شهری قدیمی - دیوارهای قطور - باروهای دودخورده - همین برج‌ها] «دریای سیاه» ترکیب اضافی است نه وصفی!

۱۰- الف) لفظی (۰/۲۵) ب) معنایی (۰/۲۵) «تیرانا» منادا است.

۱۱- الف) جمله پس از «که» تا انتهای بیت (۰/۲۵) ب) مصراع دوم (۰/۲۵)

۱۲- گزینه (ج) (۰/۲۵) [آباد: معطوف - فاقد بدل یا تکرار است.]

الف) ستارگان زیبا و خاموش: بدل - خاموش: معطوف ب) تماشاخانه زیبا و شگفت مردم کویر: بدل - شگفت: معطوف د) کویر: بدل - دامن گستر: معطوف

۱۳- الف) غیراسنادی (۰/۲۵) ب) نادرست (۰/۲۵) [شاه: نهاد - راه: مسند]

۱۴- الف) یک خروار گوشت (۰/۲۵) ب) جمع (۰/۲۵) ج) ماضی نقلی (۰/۲۵) د) اضافی (۰/۲۵)

۱۵- الف) ۲ (۰/۲۵) ب) ۲ (۰/۲۵)

۱۶- به هر مجلس به هر زندان (۰/۲۵) / به هر حالت که بودم: (۰/۲۵)

۱۷- گزینه (الف) (۰/۲۵) [من و تو «مانند درخت» برگ و بار داریم.]

نکته «اضافه اقترانی» آرایه نیست اما گاهی اوقات شبیه «اضافه استعاری» می‌شود!

گزینه (ب): دست [به نشانه] انابت به درگاه حق ...

۱۸- الف) مجاز [حرف مجاز از سخن] (۰/۲۵) - کنایه [کنایه از نافرمانی]

(۰/۲۵) ب) تضمین (۰/۲۵)

۱۹- الف) نادرست (۰/۲۵) [ایهام: سودا (۱ تجارت ۲ دیوانگی) ب) نادرست

(۰/۲۵) [استعاره: پیچ و تاب رنج و غم] ج) درست (۰/۲۵) د) نادرست (۰/۲۵)
مجاز: ماه مجاز از آسمان]

۲۰- الف) اسلوب معادله (۰/۲۵) - تشبیه (۰/۲۵) ب) مصراع دوم، مصداقی
برای مصراع اول است. (۰/۲۵) ج) جناس ناهمسان (۰/۲۵) [اختلافی: شاه، راه -
افزایشی: راه، را]

۲۱- قصه‌های دوشنبه (۰/۲۵) عبدالحسین زرین کوب (۰/۲۵)

۲۲- نظامی (۰/۲۵) احمد عربلو (۰/۲۵)

۲۳- الف) خداوند با آمدن فصل بهار (۰/۲۵)، شکوفه‌ها را بر شاخه‌های کوچک پدید آورده است. (۰/۲۵) ب) همه توجه‌ها به او بود (۰/۲۵) که به علم و فلسفه و کلام رونق ببخشد. (۰/۲۵) ج) از پاسخگویی فرار می‌کردید (۰/۲۵) ولی درخواست‌های من که سرشار از خواهش بود (۰/۲۵) در نهایت شما را راضی کرد. (۰/۲۵) د) اتفاقاً نام هدهد از قرعه درآمد. (۰/۲۵) ه) شدت زیاد سرمای زمستان، غوغا می‌کرد. (۰/۵) و مرغان برای همیشه در وجود سیمرغ محو شدند (۰/۲۵) و وجود سایه‌مانند آن‌ها در خورشید حق ناپیدا شد. (۰/۲۵) ز) مردمان زیادی منتظرند (۰/۲۵) تا ببینند سیاهوش چه زمانی از آتش خارج می‌شود. (۰/۲۵) ح) ساز نی سختی‌های راه عشق (۰/۲۵) و داستان‌های عاشقانه‌ای مانند لیلی و مجنون را روایت می‌کند. (۰/۲۵)

۲۴- الف) مرگ رستم (۰/۲۵) ب) معیار شناسایی جوانمردان و نامردان (۰/۲۵) ج) اشعاری که صرفاً ظاهری مناسب دارند ولی از مفهوم خالی هستند. (۰/۲۵) د) اعتقاد دارد آن‌ها هم مانند رستم، با نامردی کشته شده‌اند. (۰/۲۵)

۲۵- الف) طاووس (۰/۲۵) ب) بلبل (۰/۲۵)

۲۶- الف) بیت (۱): بی‌عشقی (۰/۲۵) - بیت (۲): مکر و فریب (۰/۲۵)
ب) آب و روزی (۰/۵) [عشق]

۲۷- الف) ارزشمندی تجربه و انسان‌های باتجربه (۰/۲۵) ب) سرزنش
پرخوری (۰/۲۵)

۲۸- الف) کویر (۰/۲۵) - آسمان کویر (۰/۲۵) ب) نگاه سودجویانه عقل (۰/۲۵) که زیبایی‌ها و معنویت کویر را از بین برده است. (۰/۲۵)